

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

8 An Deum esse immutabilem ratione naturali demonstretur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

etiam constat: & in hoc etiam differre Deum à creatura: si vero dicat tantum denominationem extrinsecam sumptam ex contactu aliquo, vel proprio, vel metaphorico, sic vere dici Deum esse localiter in toto universo, non autem extra illud. Nam quatenus consistit esse omnibus rebus, in omnibus esse dicitur, ut patet ex illa, & replendo virtute sua, & hoc modo ait D. Tho. 1. part. q. 8. art. 2. ad 1. Deum esse in loco per contractum virtutis: hoc autem modo dicitur esse Deus localiter in rebus non circumscriptio, quod est proprium corporum, nec definitio, quod limitatione dicitur, sed eminentiori modo, quem significamus, cum dicimus Deum esse ubique. Denique si esse localiter, dicitur solum intrinsecam denominationem sumptam à substantiali præsencia absolute & simpliciter, nullum involuendo accidens, sic dici potest Deus localiter, ut per immensitatem suam, non solum in mundo, sed etiam extra mundum, nec solum ex mundi creatione, sed etiam ex eternitate: hoc autem esse localiter, non est esse in alio quam in se ipso, declarat vero rationem modum existendi illius substantiæ, ut ratione illius nata sit esse intime præsens & inditans à quacunque alia re, ubicunque existat aut fiat, & in quacunque corporum mole, etiam in infinitum augeatur. Sic alio, ut si per impossibile res aliqua inciperet esse sine actione Dei, nihilominus non posset esse distans ab illo ob immensitatem eius, sed necessario simul esset, & quasi penetratiue secundum substantiam & essentiam suam. Quamquam in eo casu non diceretur Deus esse in illa re localiter, quia nullo contactu, etiam metaphorico contingeret illam, sed diceretur esse ibi, ubi esset illa res, sicut si duo corpora se penetrarent, unum quidem est ubi est aliud, non tamen unum esset locus alterius, neque unum esset in alio proprie loquendo. Quia vero hypothesis est impossibilis, & non potest res aliqua esse nisi per actionem diuinam, ideo et eo quod Deus absolute & ex se est immenso modo localiter hac vltima acceptione, plane necessario sequitur existentem quacunque re alia, sit etiam necessario Deus in eo localiter priori acceptione. Vnde etiam sit, ut quamuis Deus alicubi non operetur, neque requam operari decreuerit, nihilominus ex modo existendi suæ substantiæ habeat sufficienter applicatam virtutem suam ut operetur si velit, ob quam etiam specialem rationem illa postrema acceptio existendi localiter Deo attributa minus est impropria, quamuis prior magis vltata videatur.

SECTIO VIII.

An demonstrari possit Deum esse immutabilem & eternum.

Conungimus hæc duo, quia cum supra ostenderimus Deum esse infinitum in duratione, ex carentia tam principii quam finis ob intrinsecam necessitatem essendi, si nunc probauerimus esse etiam immutabilem, concludetur definitio æternitatis, & quod tota perfectissime in Deum conveniat. De qua æternitate quid sit, latius dicturi sumus inferius Dispo. ubi tractando de communi ratione durationis, & conferendo illam cum aliis, facilius intelligetur: & ideo de æternitate hic plura non dicemus.

Resolutio questionis.

Dicendum ergo est, posse ratione naturali satis demonstrari, Deum esse immutabilem. Hoc attributum secundum omnia quæ includit, non opinor posse ex aliquo effectu immediate probari evidenter, sed ex aliis attributis quasi à priori demonstrandum est. Primo ex simplicitate Dei, nam omnis mutatio, si proprie sumatur, requirit aliquam

Tom. II. Metaphys.

compositionem, quia necesse est, ut aliquod subiectum sub utroque termino mutationis maneat, quod per mutationem aliquid acquirat, vel amittat, quod fieri non potest sine compositione. Si vero mutatio latius magisque improprie sumatur, ita ut creationem etiam vel annihilationem comprehendat, sic requirit saltem compositionem ex esse & essentia, seu ex actu, & potentia obiectiva, quæ (qualiscunque illa sit) in Deum cadere non potest. Rursus hoc ipsum ostendi potest ex necessitate essendi, & perfectione talis esse: nam ex priori capite habet ut substantialiter mutari non possit, ex posteriori vero, ut neque accidentaliter. Prior pars patet, nam cum Deus ex se necessario sit, per nullam actionem vel mutationem potest acquirere suum esse simpliciter, & cum à nullo pendeat, non potest illud admittere, non ergo potest substantialiter mutari. Posterior pars probatur, quia cum Deus eadem necessitate qua est, habeat omnem perfectionem essendi, non potest in ea diminutionem pati, cum vero in eo esse habeat plenitudinem omnis perfectionis: non potest secundum eam recipere augmentum: ergo non potest pati mutationem aut perfectionem, aut corruptiuiam, seu diminutiuiam perfectionis: ergo nullam.

Denique potest hoc demonstrari discurrendo per varia genera mutationum accidentalium: nam de substantialibus satis dictum est. Inter mutationes autem accidentales, quædam sunt corporeæ, quæ constat in Deo non habere locum, cum demonstratum sit, Deum non esse corporeum. Aliæ sunt mutationes spirituales, quæ vel ad locum rei spirituali convenientem, vel ad qualitatem terminantur: ommitto enim relationes, quæ eo modo quo sunt, ad alias mutationes consequuntur, ommitto etiam actiones immanentes ut actiones sunt, nam ad eas non est mutatio, sed potius ipsæ sunt mutationes quædam, (loquor de veris actionibus accidentalibus) quæ ad aliquas qualitates semper (ut opinor) terminantur. Mutatio ergo ad locum in Deo esse non potest ob immensitatem eius, quam ex intrinseca necessitate Deus habet sicut ceteras perfectiones, unde neque habet quo denuo feratur, neque aliquo loco se priuare potest, magis quam suam essentiam, vel immensitatem.

Mutatio vero ad qualitatem spirituales tantum habet locum secundum intellectum, vel voluntatem. Illa enim mutatio quæ immediate fieri potest in essentia spiritualis substantiæ non est naturalis, sed supernaturalis, ut est illa, quæ fit per gratiam, & ita non est præsentis considerationis. Præsertim quia illa esse non potest nisi per participationem alicuius esse superioris & supernaturalis ab aliquo superiori principio. Vnde etiam est evidens talem mutationem non posse habere locum in substantia ipsiusmet primi principii. Rursus illa mutatio, quæ in diuina, vel potius per diuinam potentiam fieri videtur, quæ res aliquas ad extra producit, quas prius non producebat, non est mutatio in Deo, sed in creatura: est enim actio transiens aut formaliter aut virtute, quæ per se loquendo non facit, nec requirit mutationem in agente, sed in passio seu effectu, licet inde resulet noua aliqua denominatio extrinseca, quæ ad mutationem non sufficit. Solū occorrebat hic difficultas de incarnationis mysterio, sed illa non ad præsentem doctrinam, sed ad Theologiam spectat, & in 1. tom. 3. p. late tractata est. Quatenus vero hæc actio ad extra procedit ab aliquo actu immanente Dei, sic procedit ab actu æterno intellectus & voluntatis. De quibus inferius dicturi sumus. Nunc ut ab illis etiam excludatur omnis mutatio, sufficiant generales rationes, scilicet, quod omnis mutatio est imperfectio & supponit imperfectionem, & quod in Deo nulla est qualitas, & quod etiam secundum intellectum & voluntatem est actus purus. Denique in omnibus quæ Deus ex necessitate intelligit, aut vult,

G 2 caret

caret hoc omni difficultate: de liberis autem dicemus statim.

Ratio Aristotelis expenditur.

V. DVæ vero difficultates super sunt declarandæ circa hanc assertionem. Vna est circa localem immutabilitatem, nõ quoad assertionem ipsam, sed quoad physicam probationem, nam ea, quam adduximus, metaphysica est. Dubitari vero potest an medio physico demonstrari possit, & specialiter solet quæri an satis ab Aristotele demonstrata sit in 8. Physic. & 12. Metaph. Partem. n. affirmantem confirmat eius auctoritas, & ratio eius, quæ huiusmodi est: Omne quod mouetur ab alio mouetur: supremum celum mouetur: ergo ab alio: vel ergo ille motor etiam mouetur, & sic indigebit alio motore, de quo eadem redibit questio, cum ergo non possit in infinitum procedi, sistendum erit in primo motore omnino immobili, quem vocamus Deum. Statim vero se offert responsio, quod non oporteat semper motorem esse suppositum, distinctum, sed satis sit ut idem suppositum distinguatur in partem per se mouentem & partem per se motam, ut Arist. ipse cõcedit & in animalibus constat, & in his nõ oportet motorem esse immobilem simpliciter, cū pars illa, v.g. anima moueatur per accidens ad motum totius: sic ergo dici posset de primo motore, maxime si celum sit animatum, ut locis aliis Arist. docere videtur. Huic vero obiectioni occurrit idem Aristoteles, quia motor infinito tempore mouens, moueri non potest etiam per accidens: primum autem motor infinito tempore mouet primum mobile, ergo neq; per accidens moueri potest. Maior probatur, quia qui, dum mouet, per accidens mouetur, languescit mouendo, quod autem sic mouet, non potest perpetuo & vniiformi motu mouere, cum eius virtus minuat: hæc tenet Aristot.

VI.
Prima difficultas in
Aristotelis
codicibus.

Veruntamen adhuc super sunt difficultates in eo discursu. Prima est, quia non est satis probatum motorem per accidens motum, nõ posse perpetuo moueri, nam licet in mouentibus & motis corruptibilibus hoc experimento deprehendatur, nõ tamen licet inde argumentari ad incorruptibilia, qualia sunt celestia: est enim ratio longe diuersa. Nā res corruptibiles mouentur ideo defatigantur mouendo, nec potest diu in ea motione perseverare, quia talis motus est aliqua ex parte violentus, ut patet in animalibus, quibus licet naturalis sit motus progressus, quatenus animalia sunt, tamē quatenus corpora graui sunt, aliquid violentum in eo motu patiuntur, ascenda sustentando. Intercedit etiam alia ratio, scilicet, quia instrumenta huius motus alterantur, & rapiuntur, dum mouent, & ideo mouendo defatigantur: dissipantur etiam & consumuntur spiritus animales, in quibus magna vis ad hunc motum perficiendum posita est. In motu autem rerum incorruptibilium cessant hæc rationes: est enim ille motus simplex & absq; vlla violentia, nullamq; alterationem causat in mobili aut in motore, etiam si demus per accidens moueri: ergo posset perpetuo mouere, etiam si tali modo moueretur.

VII.

Secunda difficultas est, quia proximi motores saltem inferiorum orbium celestium sunt intelligentiæ finitæ, & teste Arist. vnaquæq; est in determinata parte sui mobilis: ergo quamuis talis intelligentia moueretur per accidens ad motum sui orbis, posset nihilominus illum perpetuo mouere, quia mouet sua voluntate, & sine vlla defatigatione, quam voluntatem posset perpetuo habere, etiā si simul cum suo mobili ferretur. Neq; in eo motu passiuo magis lassaretur, quam in actiua motione. Et confirmatur, nam iuxta doctrinam Arist. 8. Physic. text. 52. hæc intelligentiæ mouentur per accidens saltem ad motum alius orbis superioris, & tamen perpetuo mouent. Dices ex eodem Aristotele, moueri per accidens ab alio non repugnare perpetuæ motioni. moueri autem per acci-

dens a se, impedire illam. Sed certe, si cum eadem proportionem hac sumantur eadem videntur esse vtriusq; ratio, nam si id quod mouetur ab alio per accidens corruptibile est, & eo motu alteratur, & a naturali dispositione extrahitur, non poterit mouendo perseverare diu, si autem è contrario quod a seipso mouetur per accidens, incorruptibile sit, & per illum motum nihil alteretur, neq; aliis instrumentis indigeat ad illum motum perficiendum, quam voluntate, æque poterit in eo motu perseverare, ac si ab alio moueretur.

Vnde nullas etiam vires habet ratio, quæ hic ferri solet, nempe: Quod est per accidens, contingit non esse, ergo quod mouetur per accidens, contingit non moueri: ergo non perpetuo mouebit, si dum mouet, per accidens mouetur. Hæc enim ratio, si valida esset, probaret etiam id quod ab alio per accidens mouetur, non posse sic perpetuo moueri, nam si aliquid quod per accidens est, perpetuo est, falsa est illa vniuersalis propositio, qua dicitur, omne quod per accidens est, contingere non esse. In qua videtur æquiuocatio committi in illa voce per accidens, quatenus enim significat idem quod contingenter & casu, verum est ea, quæ per accidens eueniunt, interdum non euenire: at vero quatenus illa vox significat non per se primo, sed per aliud fieri, seu consequi ad motum alterius, sic non est in vniuersum verum quidquid per accidens est, interdum debere, potest enim ex necessitate consequi ad motum alterius. Qui si perpetuus sit, etiam illud aliud perpetuo consequetur, etiam si dicatur per accidens fieri.

Existimo ergo (quod etiam notauit Scotus in distinctione 8. quæstione prima) ex solo physico motu probari satis non posse, dari aliquem motorem celi prorsus immobilem, quia nisi aliunde supponatur primum motorem esse immensum, nihil repugnaret esse in determinata parte celi, e.g. suum impetum imprimere, & simul cum ipso mobili fieri, quasi insidens illi parti sui mobilis, sicut auriga in curru. Neque enim propterea languesceret, aut virtuti motrici destitueretur. Sicut angeli qui iuxta Theologicam doctrinam corpora assumunt, eaque mouent, & ad eorum motum per accidens mouentur, nihilominus etiam si per quoduis tempus sine cessatione ea moueant, etiam motu quasi progressiuo, nihil diminuantur in virtute & efficacia mouendi, quia non defatigantur, neque alterantur sic mouendo, nec indigent instrumentis corruptibilibus quæ agendo hebetiora fiunt. Adde præterea, illo discursu præcise sumpto non probari primum motorem celi non posse moueri per se, nedum per accidens, ad eum modum, quo angelus se ipsum mouet. Quia, nisi supponamus primum motorem esse immensum, sed loco finito existere, non solum per accidens, sed per se posset se ipsum transferre ab vno loco in alium, & tunc moueret se per suam voluntatem, moueretur autem secundum substantiam suam, & satis esset hoc modo verificari in ipso illud principium: Omne quod mouetur ab alio mouetur. Neq; propterea destitueret à motu celi, quia simul posset & se, & suum mobile mouere. Maxime cum verius sit primum motorem non immediate mouere primum mobile.

Quapropter non existimo discursum illum efficaciorē reddi, etiam si illi addatur, primum motorem talem esse, ut propter se vltimate moueat, ut videtur addidisse Aristoteli. 12. Metaphysic. capite septimo, ut transfert sermonem à motu physico ad metaphysicum, qui est per intellectum & voluntatem, & concludit, Deum mouere ut desiderabile & amabile, & ideo esse mouens prorsus immobile. Et in virtute argumentatur in hunc modum: Aut primum motor mouet propter se, aut propter alium: si propter alium, ergo non erat primus motor: nam prior est illi, propter quem

quoniam mouetur de quo eadem interrogatio fiet, & cum non procedatur in infinitum, sistendum erit in aliquo mouente propter se ipsum. Erat ergo ille omnino immobilis, cum iam non ab alio ad mouendum alliciat. Sed in hoc discursu non videtur vim & efficaciam huius vltimæ consequentiæ, neque quoad motum physicum, neque quoad metaphysicum, nam licet propter se moueat, posset se propter se mouere, si fingamus finito loco contineri, & sibi esse vel vtilem, vel iucundam præsentiam in alio loco. Similiter, quamuis ipse se ipsum alliciat, posset per veram mutationem voluntatis velle propter se mouere, quod sanè non repugnat ex eo præcisè quod propter se moueat: ergo ex hoc medio, nec physica, nec metaphysica immobilitas colligitur. Et ratio à priori est, quia ex motu physico aut ex eo quod primus motor moueat propter se, sicut non colligitur efficacia Dei esse simpliciter infinita, ita neque esse immensum, & consequenter neque esse profectus immutabilem, ad media ergo metaphysica recurrendum necessarium est. Et (vt in principio dixi) ex solis effectibus non potest immediate concludi omnimoda immutabilitas Dei, sed demonstratione quasi à priori vtendum est ex aliis attributis prius demonstratis.

SECTIO IX.

Quomodo cum diuina libertate sit immutabilitas.

Roterat hæc difficultas vsque ad sectionem 26. differri, spectat enim ad libertatem diuinæ voluntatis, tamen quia ex materia illius loci solum supponit, Deum esse liberum in volendo res extraneas, quod satis euidens est, & diuina immutabilitas non poterat sine hac difficultate exacte tractari, ideo vltimè est non amplius illam differre.

Ratio ergo præsentis difficultatis est, quia actus liber, est aliquid in Deo, & hoc ipso quod liber est, potest non esse in Deo: ergo secundum illam necessarium est mutabilis Deus. Dicitur, quanquam possit Deus absolute non habere actum liberum, tamen si illum habebat, illo carere non posse, quod ad immutabilitatem satis est. Sic enim D. Tho. 1. part. quæst. 19. art. 7. declarat diuinam immutabilitatem in illius voluntate. Essetque responsio sufficiens, si actus liber in Deo nihil addere: entitati necessarius ipsius Dei, si vero aliquid addit, vt argumentum sumit, non videtur satisfacere. Primo, quia licet mutatio in toto rigore nuncietur, quando secundum durationem res aliter se habet nunc quam prius, tamen etiam est aliquis modus mutationis & imperfectionis, quando secundum diuersa signa naturæ, aliquid rei additur ratione cuius aliter se habet nunc, quam prius naturæ. Sic enim iustificatio angeli, aut cognitio vel volitio, quæ in primo instante creationis eius in eo factæ sunt, mutationes quadam fuere, etiam si tantum ordine naturæ posteriores fuerint. Sic igitur videtur accidere in Deo in his actibus liberis, nam voluntas eius ex se considerata nullum ex his actibus habet, & ipsa potest quocunque illorum carere: ergo prius natura caret diuina voluntas his actibus, & deinde afficitur illis: ergo mutatur, & vere ei aliquid additur in æternitate, quod posset non addi, & aliquid etiam addi posset, quod non additur quia ipse non vult.

Accedit, quod quidquid sit de nomine mutationis, tamen hoc exemplo enervantur narrationes omnes, quæ pro immutabilitate Dei sunt, saltem quantum mutationem accidentalem excludunt. Nam hic interuenit vera additio alicuius rei, & consequenter alicuius perfectionis: interuenit etiam aliqua potentialitas ad actum quem voluntas Dei habere potest, & nunquam est habitura. Vix etiam potest suffi-

Tom. II. Metaphys.

ciens ratio reddi, cur, si Diuina voluntas est capax huiusmodi actuum, non possit pro libertate sua ab æterno spondere decretum aliquod liberum, & in tempore habere illud. Nam si est capax illius rei vel perfectionis quam habet actus liber, & suo arbitrio potest vel illam habere perpetuo, vel perpetuo illam carere, cur non poterit prius in æternitate non habere illam, & postea illam habere? Vel è conuerso si ab æterno illam habuit, cur non poterit in tempore illam omittere, saltem postquam expleuit effectum, quem per illum actum voluit, vt si voluit rem creare, vel conseruare duobus annis, postquam id factum est, poterit cessare non solum ab effectu extrinseco, sed etiam ab actu illo quem in se habuit, quia nec per se est illi necessarius, neque oportet vt ab æterno decreuerit in eo perpetuo durare.

Prima sententia, quod hæc sint extrinsecæ denominationes in Deo.

Hæc difficultas vna est ex obscurioribus, quas de Deo tractant Theologi, qui tamen non excedit naturalia principia, non potuit a nobis omnino præteriri. Prima igitur responsio est quorundam dicentium huiusmodi actus nihil in Deo dicere præter extrinsecas denominationes, quia Deum (inquiunt) velle aliquid extra se nil aliud est, quam in re illa aliquam mutationem facere pro aliquo tempore, vel aliquid esse illi conferre, quod est in potestate Dei facere vel non facere, & cum facit, dicitur id velle, cum vero non facit, dicitur nolle, non quia ipse aliter se habeat, sed solum quia res ipsa aliter se habet.

Hanc opinionem refert Gregorius prima distinctione quadagesima quinta, & Capreol. quæstione prima, articulo secundo, indicatque eam Aristod. 1. parte summæ cap. 13.

Nullum tamen modo defendi potest, primo iuxta principia fidei, quibus certum est Deum non meraphorice, sed proprie amare & velle alia extra se, vt illi passim tribuunt Scripturæ sacræ, quæ non metaphorice, sed proprie intelliguntur à Patribus, quos nunc referre, non est nostri instituti. Sufficiat illud Psalmo 113. Omnia quæcunque voluit, fecit, vbi satis distinguitur velle ab efficere, & vtrumque tribuitur Deo: Cui consonat illud ad Ephesios primo: Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. & illud Sapientiæ vndecimo, Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? Ex quibus testimoniis ratio etiam formari potest, nam vere dicitur Deus aliquid agere, quia vult bonum conferre quia amat, iuxta illud Ioannis tertio, Sic Deus dilexit mundum vt Filium suum vnigenitum daret. & illud ad Galatas quarto, Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus, Filium suum misit: ergo velle Deum aliquid, & illud facere, non sunt formaliter & secundum rationem idem, sed ipsum facere, quod extrinsecum est Deo, effectus est ipsius velle seu amoris eius. Accedit, quod iuxta vera Theologiæ principia non omnis voluntas Dei quæ versatur circa obiecta creatà vel creabilia, facit aliquam realem mutationem in ipsis formaliter ac immediate, vt est voluntas efficax qua elegit prædestinatos ad gloriam, de qua re dixi plura in primo tomo tertiæ partè, disputatione 5. sect. 1.

Secundo etiam ratione naturali improbat illa sententia, quia velle, amare, & similes denominationes, cum sint vitales, non possunt esse omnino extrinsecæ: ergo vel Deus non amat, vel amat per amorem qui in ipso est. Secundo, quia facere illo modo, cum indifferentia scilicet agendi, & non agendi, & nihilominus determinare se ad agendum immediate ac formaliter per ipsammet actionem extrinsecam, & est modus inintelligibilis ac impossibilis, & quanquam esset possibilis, esset imperfectissimus.

G 3 finis

IV.

V.

VI.

Naturalis
tione consu-
tatur præce-
dens senten-
tia.